

Menora - sedmiramenný svícen a tradiční symbol judaismu. Existuje několik výkladů symbolického významu menory:

- * Sedm ramen svícnu odkazuje k sedmi dnům stvoření.
- * Menora symbolizuje hořící keř, jenž spatřil podle Tóry Mojžíš na hoře Sinaj.

Davidova hvězda (Magen David) se stala symbolem židovství. V dnešní době je součástí **státního znaku Izraele**.

Tóra - první část **Bible, nebo-li Pět knih Mojžíšových**, která mimo jiné popisuje osudy praotců Abrahama, Izáka a Jákoba, který měl také přízvisko Izrael (hebrejsky Bůh vládne) a podle něj začali být nejdříve nazýváni jeho potomci i země – Izrael. Část Izraelitů se usadila v Egyptě, kde se později dostala do otrockého postavení a ke svobodě je vyvedl Bůh prostřednictvím Mojžíše, zakladatele židovského náboženství. V synagogách se předčítá ve formě **svitku**.

Centrem náboženského života Židů byl až do 70 let n. l. jeruzalémský Chrám. Po jeho zboření a postupném vyhnání Židů do různých koutů světa se centry náboženského života stávají **synagogy**. V čele židovské obce stojí **rabín**. Funkce rabína spočívá v dobré znalosti židovského zákona, je učitelem, soudcem i duchovním vůdcem. Z jeruzalémského chrámu se zachovala jen Zeď nářků.

„Jejich dech páchne po pohanském zlatě a stříbře, neboť žádný národ pod sluncem nebyl hamižnější, neboť oni jsou, byli a nadále zůstanou Židy, jak je vidět na jejich proklaté lichvě. Arci drží nás, křesťany, v zajetí v naší vlastní zemi, nechávají nás pracovat v potu tváře, získávat peníze a majetek, zatímco oni sedí za pecí, lenoší, žijí v přepychu, pečou hrušky, žerou, chlastají, žijí si jako v bavlnce z našeho nahospodařeného jmění, lapili nás a naše statky na tu svou proklatou lichvu... Jsou tedy našimi pány a my jejich pohůnky.“
Martin Luther, 1524

Židovskému obyvatelstvu bylo zakázáno vlastnit půdu, zabývat se zemědělstvím a řemeslem. Hospodářská činnost Židů byla omezena pouze na poskytování zástavy a úroku, což bylo jako **lichva** křesťanům církví zakázáno. Mezi poddaným lidem kolovaly četné protižidovské pověry, například: Židé znesvěcují hostie, aby „znovu tupili Krista“, rituálně vraždí pro získání křesťanské krve, šíří nemoci atp. Ve středověku patřili Židé k významným věřitelům panovníků a finančně kryli akce, nezbytné pro výkon panovnické moci. Vedle toho Židé za nejistý (a mnohdy také nedodržovaný) příslib ochrany a možnost vnitřní samosprávy v **ghettech** odváděli panovníkovi enormně vysoké daně. Peníze Židy na jedné straně chránily, na druhé straně však vyvolávaly závist, pomluvy, pověry a nesnášenlivost. Přestože Židé byli již ve středověku vyloučeni ze základních sociálních struktur, vysoké daně a schopnost poskytovat finanční úvěry z nich činily důležitou součást ekonomiky středověké Evropy. V krizových obdobích, zvláště v případech oslabení královské moci, se proti Židům obracela nespokojenost, která často vyústila v **pogromy**.

K zamyšlení:

- ◆ Vybrali si Židé lichvu jako způsob obživy sami a dobrovolně?
- ◆ Jaké byly ve středověku jiné způsoby obživy? Měli je Židé povoleny?
- ◆ Lze lichvu pokládat za výraz „přirozené hamižnosti“ Židů, jako to dělá Martin Luther? Proč?
- ◆ Myslíte si, že izolace některé skupiny obyvatelstva v ghettech dlouhodobě spíše zlepšuje, nebo zhoršuje vztahy mezi menšinou a většinovou společností?